

ИМУЩЕСТВО НА ПРЕДПРИЯТИЕТО НА ПРЕДПРИЕМАЧА ДЪЛГОТРАЙНИ И КРАТКОТРАЙНИ АКТИВИ

1

СЪДЪРЖАНИЕ

- 1. Икономическа същност и състав на активите. Структура и стойностна оценка.**
- 2. Изхбяване и амортизация на дълготрайните активи. Методи на амортизация и амортизационна политика.**
- 3. Обращаемост на краткотрайните активи.**

1. ИКОНОМИЧЕСКА СЪЩНОСТ И СЪСТАВ НА АКТИВИТЕ

1.1 ДЪЛГОТРАЙНИ (НЕТЕКУЩИ) АКТИВИ

- **Дълготрайните активи** участват в текущата производствено-стопанска дейност на предприятието по продължителен период от време и пренасят на части стойността си върху стойността на произведения продукт.

- Активите, които са придобити с цел да бъдат използвани за продължителен период от време (през повече от един оперативен цикъл) в дейността на предприятието, се представят като **нетекущи активи**. Оперативният цикъл е времето от придобиване на активите (материали, суровини и други), които влизат в процес на преработка, до реализация на създадения продукт в парични средства.

В СЪСТАВА НА НЕТЕКУЩИТЕ (ДЪЛГОТРАЙНИТЕ) АКТИВИ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО СЕ ВКЛЮЧВАТ:

- Дълготрайни нематериални активи;
- Дълготрайни материални активи;
- Дългосрочни финансови активи;
- Отсрочени данъци.

ДЪЛГОТРАЙНИТЕ НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ СА РЕСУРСИ ВЪВ ВИД НА РАЗЛИЧНИ ПРОДУКТИ НА ИНТЕЛЕКТУАЛНИЯ ТРУД – ДОКУМЕНТАЦИЯ, ПРОЕКТИ, ПРОИЗВОДСТВЕН ОПИТ И НАУЧНИ РАЗРАБОТКИ, ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ И ДР., СОБСТВЕНО ПОСТИЖЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО ИЛИ ЗАКУПЕНИ ОТВЪН.

Отчитат се в балансите на предприятието по следните елементи:

СТРУКТУРА НА Д.Н.А.

- Продукти от развойна дейност ;**
- Концесии, патенти, лицензии, търговски марки, програмни продукти и други подобни права и активи ;**
- Търговска репутация;**
- Предоставени аванси и нематериални активи в процес на изграждане.**

- **Дълготрайните материални активи** съставляват най-важната и значима част на дълготрайните активи. Те са икономическа форма на средствата на труда, които предприятието притежава. Към тях се отнасят не само вещите за непосредствено въздействие, като машините, инструментите и т. н., но и такива, които създават условия за протичане на работния процес – сгради, съоръжения и др.

СТРУКТУРА НА Д.М.А.

- Земи и сгради;
- Машини, производствено оборудване и апаратура;
- Съоръжения и други;
- Предоставени аванси и дълготрайни материални активи в процес на изграждане.

СЪСТАВ И СТРУКТУРА НА Д.Ф.А.

Средства, вложени от предприятието в други предприятия за сравнително дълъг период от време, носещи стопанска изгода. Те биват:

- Акции и дялове в предприятия от група;
- Предоставени заеми на предприятия от група;

СЪСТАВ И СТРУКТУРА НА Д.Ф.А.

- Акции и дялове в асоциирани и смесени предприятия;
- Предоставени заеми, свързани с асоциирани и смесени предприятия;
- Дългосрочни инвестиции;
- Други заеми;
- Изкупени собствени акции

ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ

- Тук се отчитат сумите на данъците върху печалбата, възстановими в бъдещи периоди.

Определеният върху намаляемите временни разлики данък от печалбата се признава като актив по отсрочени данъци.

Определената икономия на данък върху печалбата върху данъчни загуби и данъчни кредити се признава като актив по отсрочени данъци

1.2 КРАТКОТРАЙНИ АКТИВИ

- Икономическата форма на съществуване на предметите на труда носи наименованието *краткотрайни активи*. Активите са краткотрайни (краткосрочни), когато очакваната от тях икономическа изгода се черпи еднократно или в рамките на дванадесет месеца. Те са изключително разнообразни по своята същност и съдържание. Някои автори ги разпределят в две големи групи: *имуществени права* и *имуществени задължения*.

- Към първата група се причисляват материалите, продукцията, стоките, младите животни и дребните продуктивни животни, незавършеното производство и паричните средства. Към втората група принадлежат вземанията.
- Между краткотрайните активи и дълготрайните активи съществуват следните различия:

- Краткотрайните активи участват както във фазата на производството, така и във фазата на реализацията, а дълготрайните само във фазата на производството ;
- Краткотрайните активи участвуват изцяло със своя материално веществен субстрат в готовия продукт, а дълготрайните – не;

- Краткотрайните активи пренасят изцяло стойността си в произведената продукция, а дълготрайните – на части, посредством начисляването на амортизационни отчисления ;
- Краткотрайните активи участват еднократно в производствения цикъл и могат да бъдат заменени единствено с нови, докато дълготрайните - многократно

СЪСТАВ И СТРУКТУРА НА КРАТКОТРАЙНИТЕ АКТИВИ

- I. Материалните запаси ;
- II. Вземания;
- III. Инвестиции;
- IV. Парични средства;
- Г. Разходи за бъдещи периоди

МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ

Формират материално-вещественото съдържание на предметите на труда. Биват:

1. ***Суровини и материали ;***
2. ***Незавършено производство ;***
3. ***Продукция и стоки ;***
4. ***Предоставени аванси .***

ВЗЕМАНИЯ

- Представяват заангажирани финансови ресурси на предприятието в други стопански субекти по повод на предадени стоки или реализирани услуги . Състоят се от:

1. ***Вземания от клиенти и доставчици;***
2. ***Вземания от предприятия в група;***
3. ***Вземания, свързани с асоциирани и смесени предприятия ;***
4. ***Други вземания***

ИНВЕСТИЦИИ

- Ресурси на предприятието под формата на акции, облигации, съкровищни бонове и други финансови инструменти, а също така скъпоценни камъни, благородни метали и други ценности, които предприятието е придобило с цел бърза покупко-продажба, водеща до повишаване на доходността му. Тук се отчитат и закупените от фондовия пазар собствени акции и облигации.

- 1. Акции и дялове от предприятия в група;***
- 2. Изкупени собствени акции и облигации ;***
- 3. Други инвестиции***

ПАРИЧНИ СРЕДСТВА

- СЪСТОЯТ ОТ наличните парични средства на предприятието в левове и валута, намиращи се в касата и по различните сметки в търговските банки.
Класифицират се на:

- 1. Парични средства в брой;**
- 2. Парични средства в безсрочни депозити.**

РАЗХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ

- Това са разходи, извършени в настоящия момент, които ще се отчитат в един следващ период.

ИЗХАБЯВАНЕ И АМОРТИЗАЦИЯ НА ДЪЛГОТРАЙНИТЕ АКТИВИ

През периода на своето използване дълготрайните активи (без финансовите) подлежат на два вида изхабяване – физическо и морално.

- *Физическото изхабяване* е процес на постепенна загуба на потребителни свойства под действие на експлоатационни причини и природни сили – корозия, стихийни бедствия и др.
- *Моралното изхабяване* е обективен процес, предизвикан от ускореното развитие на НТП и въвеждането на постиженията му в стопанската практика.

За да се заменят физически и морално изхабените ДА, са необходими средства.

Те се набират посредством пренасянето на част от тяхната стойност в себестойността на произвежданата продукция под формата на амортизационните отчисления.

Амортизационните отчисления на дълготрайните активи са стойностния израз на изхабяването, което те понасят и се определят с помощта на амортизационните норми.

○ *Срокът на амортизация* е периодът от време, през който се предполага, че ще се

използва амортизируемият актив и за който ще се възстановява стойността му.

○ *Амортизационната сума (АС)* е отчетната стойност на ДА, която подлежи на *амортизация* .

Изходно начало при определяне на амортизационните отчисления е *годишната амортизационна норма*. Тя се определя в процент, като числото 100 се раздели на срока на експлоатация на дадения дълготраен актив в години, който се определя от ръководството на предприятието.

$$Na(\%) = \frac{100}{T_2},$$

Na – годишна норма на амортизация;

T_2 – срок на годност на даден актив в години.

На основата на така определената норма на амортизация се определя *годишната амортизационна квота* (сума), която предприятието трябва да начисли в себестойността:

$$Ak = Ac * Na$$

МЕТОДИ НА АМОРТИЗАЦИЯ И АМОРТИЗАЦИОННА ПОЛИТИКА

I. Линеен метод

II. Нелинейни методи на амортизация:

1. Дегресивни методи:

а) Метод на намаляващия се остатък;

б) Метод на равномерното намаляване;

в) Метод на намаляваща се сума на числата;

г) Метод на неравномерното намаляване;

МЕТОДИ НА АМОРТИЗАЦИЯ И АМОРТИЗАЦИОННА ПОЛИТИКА

2. Прогресивни методи:

- а) Метод на равномерното увеличаване ;
 - б) Метод на увеличаващата се сума на числата ;
 - в) Метод на неравномерното увеличаване ;
- Метод на изключителната амортизация

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ОЦЕНКА НА ОБРАЩАЕМОСТТА НА КРАТКОТРАЙНИТЕ АКТИВИ

- Обращаемостта на краткотрайните активи характеризира скоростта на преминаването им от един вид в друг. Под *скорост* се разбира времето, през което оборотният капитал, ангажиран в краткотрайни активи, преминава през фазите на възпроизводствения цикъл. Времетраенето е тясно свързано с характера и спецификата на различните предприятия от отделните отрасли на националното стопанство.

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ОЦЕНКА НА ОБРАЩАЕМОСТТА НА КРАТКОТРАЙНИТЕ АКТИВИ

1) Коефициент на обрщаеомост на краткотрайните активи (материални запаси):

където:

$$K_{обр} = \frac{Пр}{КА_2}$$

- Пр – нетен размер на приходите от продажби, лв.
- $\overline{КА}_Г$ – среден размер на средствата, заангажирани в краткотрайни активи, в лв.

2) Коэффициент на натоварване (закрепване) на краткотрайните активи:

3) Времетраене на оборота в дни:

$$t_{oo} = \frac{КА_{Г}}{Пр} 360 \text{..или..} \frac{T}{K_{обр}}$$

БЛАГОДАРЯ ЗА
ВНИМАНИЕТО